

22.4.2025

Yhtymähallitus

Yhtymähallitus 29.4.2025 § 65

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2026–2028 ja talousarvion 2026 laadintaohjeet

Sisällys

1.	YLEISET TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELUN LÄHTÖKOHDAT	2
1.1.	Tavoitteena vaikuttava toiminta ja työllistymiseen tähtäävä koulutustarjonta.....	2
1.2.	Kuntalain määräykset kuntayhtymien talouden ohjauksesta	4
1.3.	Salpauksen strategian päivitys osana toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua	4
1.4.	Kuntayhtymän talouden kehitys.....	5
1.5.	Kuntayhtymän toimitilaohjelman toteutus	6
2.	VALMISTELUAIKATAULU	7
3.	VUODEN 2026 TALOUSARVION LAADINTAOHJEET	9
3.1.	Talousarvioasetelma ja sitovuus.....	9
3.2.	Suunnittelun taloudelliset lähtökohdat.....	9
3.3.	Tulosalueiden toiminta- ja taloussuunnitelmaosan rakenne	11
4.	RISKIENHALLINTA.....	12
5.	YKSITYISKOHTAISET OHJEET	13
5.1.	Esitystarkkuus ja muoto	13
5.2.	Henkilöstösuunnittelu ja -kulut	13
5.2.1.	Vastuullinen henkilöstöresurssien johtaminen	13
5.2.2.	Määrällinen henkilöstösuunnittelu ja henkilöstökulujen suunnittelu.....	14
5.2.3.	Henkilöstökulujen budjetointi.....	14
5.2.4.	Henkilösivukulut	14
5.3.	Toimitilaohjelma	15
5.3.1.	Sisäiset vuokrat.....	15
5.3.2.	Investointimenona käsiteltävät hankkeet	15
5.3.3.	Kiinteistöjen ylläpitoluonteiset vuosikorjaukset	15
5.3.4.	Kiinteistöjen suunnitelman mukaiset poistot.....	15
5.4.	Irtaimen omaisuuden hankintaohjelma	15
5.4.1.	Hankkeet, jotka maksavat yli 100.000 euroa (alv 0 %).....	16
5.4.2.	Irtain omaisuus, joka maksaa alle 100.000 euroa (alv 0 %), mutta kuitenkin yli 10.000 euroa (alv 0 %).	16
5.4.3.	IT-laitteet ja esitystekniikka	16
5.4.4.	Muu kalusto.....	16
5.5.	Ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön mukainen rahoitus	16
5.6.	Maksut ja korvaukset	16
6.	VUOSIEN 2026–2028 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET.....	17
6.1.	Yleistä	17
6.2.	Laadintaperiaatteet	17
6.3.	Taloussuunnitelman laadinnan yksityiskohtaiset ohjeet.....	17

1. Yleiset toiminta- ja taloussuunnittelun lähtökohdat

Koulutuskeskus Salpauksen toiminta- ja taloussuunnittelu perustuu kolmen vuoden järkeellä laadittavaan toiminta- ja taloussuunnitelmaan, vuosittaiseen talousarvioon sekä tilinpäätösennusteeseen. Kuntayhtymällä on käytössään ajantasainen seurantajärjestelmä, jonka avulla arvioidaan tavoitteiden toteutumista ja mahdollisia poikkeamia. Jäsenkuntia informoidaan neljännesvuosittain osavuosikatsauksilla, jotka kuvaavat toiminnan ja talouden toteutumista.

Perussopimuksen mukaisesti toiminta- ja taloussuunnitelma sekä seuraavan vuoden talousarvio on käsiteltävä vuoden loppuun mennessä. Talousarvio laaditaan suoraan käyttösuunnitelmatasolla. Kevätkaudella laadittava kuluva vuoden tilinpäätösennuste toimii talousarvion tietopohjan päivityksenä – erityisesti juuri ennen vuoden alkua saatavan rahoituspäätöksen huomioimiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) antaa vuosittain vuoden loppuun mennessä päätöksen seuraavan vuoden valtionosuusrahoituksesta. Ennakkotietojen perusteella ministeriö pyrkii kertaa antamaan kesäkuussa koulutuksen järjestäjille arvion jatkuvan oppimisen opiskelijavuositasta vuodelle 2026. Oppivelvollisten opiskelijavuosimäärää ei jatkossa rajoiteta. Valtioneuvoston puoliväliriihen (huhtikuu 2025) päätöksien mukaan ammatilliseen koulutukseen ei kohdistu lisäleikkauksia.

1.1. Tavoitteena vaikuttava toiminta ja työllistymiseen tähtäävä koulutustarjonta

Poikkeuksellinen maailmantilanne ja epävarmuus vaikuttavat tulevaisuuden näkymiin. Päijät-Hämeen maakunnan tilanne on monilla aluetalouden mittareilla edelleen haastava. Alueella näkyy korostuneesti rakennemuutoksen, matalan koulutustason, kasvaneen maahan muuttaneiden määrään ja väestön ikääntymisen sekä ylisukupolvisen syrjäytymisen vaikutukset.

Vuoden 2025 koulutusleikkaukset kohdistuvat koulutustarjonnan määrään ja laajuuteen. Ensimmäistä kertaa joudumme vähentämään koulutuksia ja harkitsemaan tarkemmin, mihin koulutuksiin vähentyvät opiskelijavuodet suunnataan. Vuoden 2026 jatkuvan oppimisen rahoituksen opiskelijavuositatto arvioidaan ministeriön toimesta ensi kertaa kesän aikana.

Opiskelijavalinta ja koulutustarpeeseen perustuva tarjonta ovat keskiössä vuoden 2026 suunnittelussa ja onnistumisessa. Opiskelijavalintaprosessia ja valintakriteerejä on tarkennettu siten, että ne ohjaavat valintaa aiempaa enemmän koulutustarpeen ja työllistymismahdollisuuksien perusteella.

Kehitämme koulutustarjontaamme ja avaamme lyhyempiä työllistymisen mahdollistavia koulutuskokonaisuuksia. Koulutustarjontaan vaikuttavat mm. työllistymisnäkymät, alan vetovoima, hakijan aiempi koulutustausta ja vapaa hakeutumisoikeus, erityisesti oppivelvollisten kohdalla. Alueellisena koulutuksenjärjestäjänä Salpauksella on erityinen vastuu tarjonnan onnistuneesta suuntaamisesta. Resursseja on kohdistettava tasapainoisesti perusopetuksen päättävien, ilman tutkintoa olevien ja jatkuvassa haussa hakeutuvien opiskelijoiden kesken. Aloituspaiikkoja on suunnattava koulutuksiin, joista työllistytään tai siirrytään jatko-opintoihin. Oppi-

22.4.2025

Yhtymähallitus

velvollisille Salpauksen tulee olla paitsi väylä mielekkääseen työhön myös todellinen vaihtoehto lukiolle matkalla korkeakouluun. Toteutuakseen tämä edellyttää suunnitellut ja johdetut jatko-opintoja tukevat Salpaus toteutukset, läpi opintojen jatkuvan ohjauksen. Jatko-opintopolun rakentaminen ammatillista väylää pitkin tulee alkaa jo peruskoulussa osana opinto-ohjausta ja myös huoltajien informointia.

Oppisopimuskoulutuksella voidaan vastata myös niiden alojen osaamistarpeisiin, joille ei ole riittävästi kysyntää oppilaitosmuotoisena koulutuksena. Aikuisten koulutuksessa on tärkeää aiemman osaamisen tehokas tunnistaminen ja tunnustaminen. Hyvin toimiva prosessi mahdollistaa koulutuksen tehostamisen ja opiskeluai-kojen lyhentämisen.

Tiivistynyt salpaustasoinen koulutuksen toiminnanohjaus, sisältäen yhtenäisen opetuksen resurssijohtamisen opetuksessa ja myös kuntayhtymäpalveluissa sekä johtoryhmän käyttöön rakennettu tarkentunut koulutustarjonnan seuranta- ja suunnittelujärjestelmä tukevat tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestämis-osaamisessa ja alueellisessa asiakkaiden – opiskelijoiden ja työelämän – tarpeisiin vastaamisessa on onnistuttava aina vaan paremmin. Tämä näkyy oppivelvollisten, jatkuvan oppimisen, yritysten ja työelämän sekä digitaalisten palveluiden kehittä-misessä. Keskiössä ovat vaikuttavuuden parantaminen, työllistyminen ja uraohjaus.

Salpaus on hakenut mukaan valtakunnalliseen ammatillisen koulutuksen toimin-nanohjauksen kokeiluun. Kokeilulla pyritään vastaamaan muuttuvaan työ- ja elin-keinoelämän sekä väestön koulutustarpeeseen ja vahvistamaan koulutuksenjärjes-täjän, hallinnon ja alueellisen työelämän vuoropuhelua. Kokeilu toteutetaan vuo-sina 2026–2033 ja siihen valitaan enintään 40 koulutuksenjärjestäjää. Hakemusten arvioinnista vastaa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Opetus- ja kult-tuuriministeriö käy kokeilun aikana neljän vuoden välein neuvottelut koulutuksen vaikuttavuus- ja laatuavoitteista, jotka kirjataan sopimukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee kokeilulupaa hakeneita Karvin pisteytyksestä alkusyksystä 2025 ja päättää syksyn aikana valittavista järjestäjistä. Karvin arvioin-nin lisäksi päätöstä tehdessään ministeriö varmistaa myös, että kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät muodostavat alueellisesti, opiskelijamääriltään, kansallis-kieliltään, tutkintotarjonnaltaan ja omistajapohjaltaan riittävän monipuolisen jär-jestäjäverkon.

OKM käy kokeiluun valittavien koulutuksen järjestäjien kanssa neuvottelut keväällä 2026, joissa sovitaan mm. tavoitteista ja toimenpiteistä koulutustarjonnan ja työ-markkinoiden kohtaannon sekä laadun varmistamiseksi. Lisäksi neuvotteluissa so-vitaan toimista, joilla koulutuksen järjestäjä etenee asetettujen tavoitteiden suun-taisesti.

Ammatillisella koulutuksella ja Salpauksella on tärkeä rooli TE-uudistuksessa, erityi-sesti aikuisten osaamisen varmistamisessa. Päijät-Hämeessä toimii vuodesta 2025 lähtien kaksi työllisyysaluetta: Lahden työllisyysalue sekä Hollolan vetämä Päijät-Hämeen työllisyysalue. Molemmat työllisyysalueet voivat hankkia koulutusta halu-nessaan omistamaltaan sidosyksiköltä eli Salpaukselta ilman kilpailutusta. Kuntayh-tymä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan markkinatoimija vaan kuntien yksi julkisoikeu-dellisen yhteistoiminnan muoto. Se on jo luonteensa vuoksi kuntien sidosyksikkö,

22.4.2025

Yhtymähallitus

jolle työvoima-alueet voivat antaa tehtäviä. Salpauksella on yhteistyösopimus molempien työllisyysalueiden kanssa ja palvelujen suunnittelu on käynnistynyt hyvin. Toimiva koulutukseen ohjaus, osaavat toimijat ja moniammatillinen yhteistyö ovat keskeisiä tekijöitä opiskelukuntoisten henkilöiden tavoittamisessa ja työllistymisen edistämisessä. Yhteistyötä koordinoivat yhteinen ohjaus- ja suunnitteluryhmä. Jos työvoima-alueet päättävät hankkia jonkun koulutuksen markkinoilta, tarjouksen antaa Salpaus-palvelut Oy.

1.2. Kuntalain määräykset kuntayhtymien talouden ohjauksesta

Kuntalain mukaan kuntayhtymälle on laadittava vuosittainen talousarvio sekä vähintään kolmea vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on suunnitelmakauden ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelmassa määritellään kuntayhtymän toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joilla on keskeinen rooli kuntayhtymän kokonaistalouden tasapainottamisessa.

Talousarviossa esitetään tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat sekä taloudellisen tuloksen muodostuminen ja rahoitustarpeen kattamiskeinot. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne sisältää käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosat, ja tätä rakennetta noudatetaan myös tilinpäätöksessä. Rakenteen avulla taloutta tarkastellaan sekä tuloslaskennan että rahoituksen näkökulmasta.

Talousarvio laaditaan kuntalain, kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston (KILA) ohjeistuksen mukaisesti. Suunnitelman mukaiset poistot käsitellään yksikkökohtaisesti ja esitetään kuntayhtymän tuloslaskelmassa.

Kuntayhtymän taloussuunnittelun rakenne säilyy ennallaan. Kuntayhtymä ja sen kokonaan omistama tytäryhtiö Salpaus-palvelut Oy muodostavat konsernin, jonka toiminta kattaa ammatillisen koulutuksen palvelut Päijät-Hämeen alueella. Kuntalain 126 § edellyttää, että kuntayhtymän kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva toiminta tulee pääsääntöisesti yhtiöittää. Salpaus-palvelut Oy vastaa järjestämisluvan ulkopuolisista palveluista ja muusta koulutustoiminnasta.

Salpaus-palvelut Oy on kevytrakenteinen, hallinnollisesti ketterä organisaatio ilman omaa henkilökuntaa tai omaisuutta. Kuntayhtymä tuottaa yhtiölle markkinaehtoisesti hinnoiteltuja palveluja, ja toiminta on kirjanpidollisesti eriytetty. Hinnoittelu ja kustannusten kohdentaminen toteutetaan markkinaehtoisuuden periaatteiden mukaisesti. Lain mukaan yhtiön toiminnan on oltava liiketaloudellisesti kannattavaa, eikä sitä voida rahoittaa kuntayhtymän tulo-rahoituksella. Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo tällaisen toiminnan lainmukaisuutta, ja valtakunnallisia linjauksia kuntalain ja kilpailulainsäädännön soveltamisesta.

1.3. Salpauksen strategian päivitys osana toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua

Salpauksen strategiaa päivitetään keväällä 2025 osana vuoden 2026 toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua. Päivitettävä strategia pohjaa vahvasti nykyiseen, edelleen hyvin toimivaan strategiaan ja Salpauksen uuteen toimintamalliin. Toimintamallia tulee kuitenkin kehittää edelleen muuttuvaa tilannetta vastaavaksi.

Sisäisiä toimintaprosesseja on muokattava vastaamaan paremmin työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin. Uuden strategian työnimenä ja teemana on ”Haluamme, että työllistyt.” Tavoitteena on entistä vaikuttavampi toiminta, erityisesti työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tukeminen. Peruskoulun päättävien ikäluokka alueella pysyy vakaana vuoteen 2030 asti, minkä jälkeen alkaa selkeä lasku. Tämä vaikuttaa paitsi Salpaukseen, myös kaikkiin alueen toisen asteen koulutuksenjärjestäjiin. Toisen asteen koulutustarjonnan määrää ja kohdentumista on tärkeä tarkastella uudella strategiakaudella ennakoiden ja yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa.

Strategian mukaiset tavoitteet strategiakaudelle ja toimenpiteet vuodelle 2026 sisällytetään talousarvioon 2026 ja vuosien 2026–2028 toiminta- ja taloussuunnitelmaan.

1.4. Kuntayhtymän talouden kehitys

Vuosi 2025 on käynnistynyt Salpauksessa vakaasti, huolimatta ammatilliseen koulutukseen kohdistuvista valtakunnallisista säästöistä. Toisin kuin moni muu koulutuksen järjestäjä, emme ole joutuneet käynnistämään laajoja muutosneuvotteluja. Tilanne kuitenkin edellyttää toiminnan sopeuttamista – erityisesti rekrytoinneissa, hankinnoissa ja muussa toiminnassa. Kohdennetut henkilöstövähennykset tulevat olemaan väistämättömiä.

Valtionosuusrahoitus vuodelle 2025 on 60,9 miljoonaa euroa, mikä on 843 000 euroa vähemmän kuin talousarviossa ennakoitiin. Tämä kasvattaa vuoden 2025 alijäämäennusteen noin -1,5 miljoonaan euroon. Tilinpäätösennuste valmistellaan kesäkuun yhtymähallitukseen, ja se tarkentaa tulosenustetta. Tarvittaessa talousarviomuutos esitetään syksyn yhtymäkokouksessa.

Edellisen vuoden tulos ja varautuminen muutoksiin

Vuoden 2024 tilinpäätös oli ylijäämäinen ja ylitti talousarvion tavoitteet. Kulurakenteemme oli edelleen maltillinen suhteessa rahoitustasoon, mikä osaltaan tasaa vuoden 2025 rahoitusleikkauksen (-3,8 miljoonaa euroa) vaikutuksia. Talousarviossa 2024 olimme jo varautuneet leikkauksiin, ja keväällä 2024 saadun tiedon pohjalta jatkoimme valmistautumista ennakoivasti. Kuluhallinnan pitkäjänteisyys – alkaen jo Sipilän hallituskauden mittavista leikkauksista – mahdollistaa toimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen tuottavuuden parantamiseksi ja resurssien supistumiseen sopeutumiseksi.

Tulevat vuodet: alijäämän hallinta ja vakauden ylläpito

Vuoden 2026 talousarvio ja sitä seuraavat taloussuunnitelmat tulevat olemaan hallitusti alijäämäisiä. Käytämme aiempien vuosien ylijäämää ja hyvää maksuvalmiutta nyt Päijät-Hämeen ammatillisen koulutuksen turvaamiseksi. Julkisen talouden epävarmuus tuo mukanaan riskejä rahoituksen kehitykselle, mutta Salpaus on taloudellisesti vakaa ja valmis kohtaamaan nämä haasteet. Strateginen suunnittelu ja jatkuva kehittäminen varmistavat laadukkaiden koulutus- ja tukipalvelujen säilymisen.

Henkilöstöresurssit ja rahoituksen muutokset

Vuosina 2020–2024 saadulla väliaikaisella harkinnanvaraisella rahoituksella voitiin lisätä 180 henkilötyövuotta opetukseen ja ohjaukseen. Vuoden 2024 lopussa näistä resursseista oli käytössä vielä 22 henkilötyövuotta. Ilman uusia leikkauksia lisäresurssi olisi voinut jäädä pysyväksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2025 rahoituspäätös vähentää opiskelijavuosimäärää 336 opiskelijavuodella (-5,7 %) ja valtionosuusrahoitusta 3,8 miljoonalla eurolla (-5,9 %). Valtioneuvoston puoliväliriihen perusteella lisäleikkauksia ei ole tulossa. Vuoden 2026 talousarvio laaditaan vuoden 2025 valtionosuusrahoituspäätöksen mukaiseksi lisättynä nyt arvioidulla 1,5 prosentin indeksikorotuksella.

Henkilöstökustannukset ja sopimusneuvottelut

Käynnissä olevat työ- ja virkaehtosopimusneuvottelut tuovat lisäkustannuksia. On tärkeää, että neuvottelujen lopputulos on kohtuullinen kaikille osapuolille. Esimerkiksi yhden prosentin yleiskorotus nostaisi kustannuksia 400 000 eurolla, kun taas 8–10 prosentin korotus tarkoittaisi jopa 4 miljoonan euron lisäkuluja. Mikäli rahoitus ei kasva vastaavasti, on henkilöstömitoitusta tarkasteltava kriittisesti.

Yhteinen vastuu ja tulevaisuuden rakentaminen

Kuntayhtymän talous on edelleen vakaalla pohjalla ja velaton. Aiemmat ylijäämät mahdollistavat hallitun sopeuttamisen. Tavoitteena on pitää alijäämä mahdollisimman pienenä sekä parantaa tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Laadukkaiden palveluiden tuottaminen niukkenevilla resursseilla edellyttää tiivistä yhteistyötä ja yhteistä toimintakulttuuria koko organisaatiossa.

1.5. Kuntayhtymän toimitilaohjelman toteutus

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana kehittänyt systemaattisesti toimitilojaan samanaikaisesti tilojen palvelukykyä ja kuntoa parantaen ja tilankäyttöä merkittävästi tehostaen. Toimitilaohjelman päivittämistä tulee edelleen jatkaa. Yhteistyössä Haahtela kehitys Oy:n kanssa tehty Lahden keskustakampuksen toimitilaohjelman päivitys valmistui vuonna 2023 ja Vipusenkadun teknologiakampuksen toimitilaohjelman päivitys syksyllä 2024. Ohjelmia tarvitaan ja käytetään osana tulevan taloussuunnitelmakauden kiinteistöinvestointien valmistelua ja sitä pidempää kiinteistöjen kehittämisen suunnittelua.

Valmisteltavan taloussuunnitelmakauden aikana jatketaan Salpauksen Asikkalan luonnonvara-alan kampuksen toimitilaohjelman valmistelua luonnonvara-alan koulutuksen tulevaisuus selvityksen pohjalta saatujen tietojen avulla. Selvitystyö käynnistyi syksyllä 2023. Investointitarpeet alalle ovat merkittävät ja ylittävät koulutusalan rahoituksen ja kuntayhtymän talouden kantokyvyn rajat, jos alan tulevaisuudesta ja tehtävistä valinnoista ei ole riittävää näkemystä.

Toimitilaohjelman tavoitteena on edelleen vähentää vielä yli 20 % nykyisestä noin 100 000 neliöstä.

22.4.2025

Yhtymähallitus

Kampuskohtaiset tavoitteet suunnittelulle

Keskustakampus, Lahti

Keskustakampuksen eteläosassa (Paasikivenkatu 7, Ståhlberginkatu 4 A ja B, Svinhufvudinkatu 10) on mahdollisuus luopua jopa 15 000 neliöstä 2030-luvun alkaessa.

Hevosala, Jokimaan ravikeskus, Lahti

Tavoitteena on suunnitella hevosalan opetusjärjestelyt siten, että opetuksen käyttöön tarvitaan vain yksi talli. Samassa yhteydessä selvitetään myös muut opetukseen liittyvät tilatarpeet ja niiden sijoittumiset alueella.

Vipusenkadun teknologiakampus, Lahti

Vipusenkadun teknologiakampuksen arvioitu vähennyspotentiaali on yli 5 000 neliötä. Alueen kehittämisen liittyy sekä uudisrakentamista että olemassa olevan vanhan kiinteistökannan purkua ja alueinfran kehittämistä.

Luonnonvara-alan kampus, Asikkala

Asikkalan luonnonvara-alan kampuksella jatketaan toimitilaohjelman toteuttamisen valmistelua osana koulutuksen tulevaisuusselvitystä, joka käynnistyi syksyllä 2023. Alueen investointitarpeet ylittävät rahoituspohjan ja vaativat selkeitä linjauksia alan tulevaisuudesta, jotta elinvoimainen luonnonvara-alan koulutus voidaan turvata Asikkalan kampuksella. Vähennyspotentiaali Asikkalassa on noin 4 000 neliötä. Kampusalueen kaavoitustyö etenee yhteistyössä Asikkalan kunnan ja Päijät-Hämeen maaseutusäätiön kanssa.

Heinolan kampus

Heinolan monialaisen kampuksen toimitilat eivät vaadi lähivuosina merkittäviä investointeja. Tilaa on kuitenkin tarpeeseen nähden liikaa, joten ennen seuraavia investointeja on tehtävä kampuksen tulevaisuusselvitys Lahden ja Asikkalan kampusten tapaan. Tämä sijoittunee vuosikymmenen vaihteeseen.

2. Valmisteluaikataulu

Taloussuunnitelma ja -arvioaikataulu:

Aikataulu/mennessä:	
Valmistelu	
Investointisuunnitelman laadinta	Johtoryhmä huhtikuu
Talousarvion laadintaohjeiden valmistelu	
Talousarvion laadintaohjeiden käsittely	Yhtymähallitus 6. toukokuuta 3. kesäkuuta

22.4.2025

Yhtymähallitus

Talouden kokonaisraamitus Talousarvion laadintaohjeiden hyväksyntä	Yhtymähallitus 3. kesäkuuta
Koulutustarjonta, investointisuunnitelma sekä talouden kokonaisuus TS 2026-2028 (2029–2030)	Yhtymähallitus 3. kesäkuuta
Talousarvioesitys tallennettuna taloussuunnitteluohjelmaan	21. elokuuta
Toimielinkäsittelyt	
Strategian kehitysohjelmien esittely, tavoitteet ja mittarit	Yhtymähallitus 9. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvio 2026 esityksen 1. käsittely ja lausuntopyynnöt omistajakunnille	Yhtymähallitus 30. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvio 2026 esityksen 2. käsittely tarvittaessa, varapäivä	Yhtymähallitus 7. lokakuuta
Kuntalausuntojen käsittely ja Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvion 2026 hyväksyminen ja esitys yhtymäkokoukselle hyväksyttäväksi	Yhtymähallitus 14. lokakuuta
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvion 2026 hyväksyminen	Yhtymäkokous 18. marraskuuta

3. Vuoden 2026 talousarvion laadintaohjeet

3.1. Talousarvioasetelma ja sitovuus

Tulo- ja menolajit noudattavat KILAN kuntajaoston suositusta.

Talousarvio jakaantuu seuraaviin sitovuustasoihin talousarviossa tarkentuvien erien ja tavoitteiden. Sitovuus määritellään ulkoisin erin, jotta kuntayhtymän toimialojen välinen kustannusten kohdentuminen ei vääristä toimialojen oman toiminnan tavoitteisiin pääsemisen tarkastelua (käyttötalousosa):

1. Käyttötalous (toimintakate)	nettositovuus
2. Tuloslaskelmaosa	bruttositovuus
3. Investointiosa	nettositovuus
4. Rahoitusosa (kassavirtaan vaikuttavat erät)	brutto/nettositovuus

3.2. Suunnittelun taloudelliset lähtökohdat

Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2026–2028 taloussuunnitelma valmistellaan seuraavilla lähtökohdilla:

Tuotot

- Valtioneuvoston puoliväliriihen (huhtikuu 2025) päätöksistä saadun tiedon perusteella talousarvion laadintavaiheessa ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön mukainen valtionosuusrahoitus arvioidaan vuoden 2025 tasolle lisättynä 1,5 prosentin indeksikorjauksella.
- Ennakkotietojen perusteella ministeriö pyrkii ensi kertaa antamaan kesäkuussa koulutuksen järjestäjille arvion jatkuvan oppimisen opiskelijavuositodistuksesta vuodelle 2026. Oppivelvollisten opiskelijavuositodistusta ei jatkossa rajoiteta. Talousarvio laadinnassa rahoituksen pohjana oleva kokonaisopiskelijavuositodistusta arvioidaan vuoden 2025 tasolle, 5556. Toiminnan suunnittelun opiskelijavuositodistusta pidetään kuitenkin 5700 vuotteen (+2,5 %), jotta rahoituksen pohjana olevaa vuositodistusta ei aliteta. Talousarvion valmistelussa ne kohdennetaan koulutusaloille alueen oppivelvollisten määrän ja työvoimantarpeen perusteella. Koulutustarjonnan vähennykset kohdistetaan hallitusohjelman mukaisesti koulutusaloihin, jotka työllistävät heikosti ja joiden opiskelijaprofiilissa korostuu henkilöt, joilla on jo ammatillinen tai korkeakoulututkinto.
- Ministeriön rahoituspäätöksen ulkopuolinen koulutuksen myynti arvioidaan ja budjetoidaan koulutusaloittain.

Kulut

- Henkilöstökulujen suunnittelu tehdään Henku-järjestelmään henkilötasoisena palkkavarauksena. Henkilöstökulut budjetoidaan kvartaaleittain henkilö- ja yksikötasolla. Vuoden 2026 henkilöstökuluihin varataan määräraha virkaehtosopimusten mukaisiin työkokemuksellisten muutoksiin sekä yleiskorotuksiin 3,5 % suuruusena.

22.4.2025

Yhtymähallitus

- Henkilöstökulut budjetoidaan kevään 2025 henkilöstösuunnittelun perusteella, jossa on otettu huomioon opetuksenhenkilöstöresurssien määrän väheneminen vuosien 2019–2022 aikana saadun määräaikaisen valtionosuusrahoituksen korotusten päätyttyä. Tämän lisäksi ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen vaikutuksesta tehtävä koulutustarjonnan vähentäminen tulee vaikuttamaan vähennyksen kohteena olevilla aloilla.
- Muut kuin henkilöstökulut budjetoidaan tarkan tarveharkinnan perusteella. Inflaation vaikutukset hintojen nousuun otetaan huomioon budjetoinnissa niillä tiedoilla mitä talousarvion valmistelun aikana saadaan. Muiden kuin henkilöstökulujen kokonaismäärää pyritään hallitsemaan ja minimoimaan niiden vaikutus kustannusten kasvuun.
- Sisäiset vuokrat perustuvat talousarviosta Kampus-perusteiseen salkutukseen, joita on kolme kappaletta; Lahti, Heinola ja Asikkala/Jokimaa.
- Vuokrahinnoittelu sisältää kiinteistökohtaiset nettokäyttökulut sekä suunnitelman mukaiset poistot, joista lasketaan Kampuksella käytettävä keskimääräinen neliövuokra. Kiinteistöinvestointien rahoitukseen nostettujen lainojen korot käsitellään kuntayhtymätasoisesti ja kohdistetaan tasasuuruisuena kaikille neliöille. Samoin käsitellään lainojen lyhennykset, jotka lasketaan vuokriin vaikuttavasti kaavalla talousarviovuosi + neljä seuraavaa vuotta, joiden vuosien lyhennyksien vuosikeskiarvosta otetaan huomioon puolet (50 %). Toinen puoli lyhennyksistä rahoitetaan kiinteistökohtaisten poistojen kautta. Kiinteistöpalveluiden yhteiskustannukset kohdistetaan tasasuuruisuena kaikille neliöille.
- Kuntayhtymän maksuvalmiutta käytetään hallitusti suunnittelukauden toiminnallisen alijäämän kattamiseen. Maksuvalmiuden minimitaso 30 päivää ylittyy suunnittelukaudella vielä selkeästi. Lainoitusta ei suunnittelukaudella tarvita investointi rahoittamiseen.
- Suunnitelman mukaiset poistot merkitään kuluksi käyttöomaisuuskirjanpidon ja investointisuunnitelman perusteella.
- Määrärahavaraukset ilmoitetaan arvonlisäverottomina.

22.4.2025

Yhtymähallitus

3.3. Tulosalueiden toiminta- ja taloussuunnitelmaosan rakenne

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa esitetään

- Toiminta- ja taloussuunnitelman yleisperustelut
- Toiminta- ja taloussuunnitelmaosa
- Strategian 2026–2029 tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2026
- Toiminnan tuloksellisuutta ja strategian toteutumista kuvaavat mittarit
- Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma
- Tuloslaskelma (tuloslaskelmaosa)
- Investoinnit (investointiosa)
- Kiinteistöinvestointien yhdistelmä rakennuksittain
- Irtaimistoinvestoinnit
- Rahoituslaskelma (rahoitusosa)

Yhtymähallitus

4. Riskienhallinta

Kuntalain edellyttämän sisäisen valvonnan ja riskienhallinta toteutuu Salpauksen johtamis- ja hallintojärjestelmässä, päätöksenteossa sekä toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä seurannassa, poikkeamiin reagoinnissa ja suoriutumisen arvioinnissa kaikilla tasoilla.

Sisäisen valvonnan toteuttaminen on osa johtamis- ja toimintajärjestelmää ja siihen liittyviä prosesseja. Salpauksen riskienhallintaohjeistusta kehitetään tuottamaan dokumentoitua riskienarviointia ja sisäistä valvontaa.

Sisäisen valvonnan tavoitteena on tuottaa tietoa toimintojen tehokkuudesta ja tarkoituksen mukaisuudesta, taloudellisen raportoinnin luotettavuudesta, lakien ja säädösten noudattamisesta, sääntöjen ja hallinnon ohjeiden noudattamisesta.

Sisäisen valvonnan toteuttamista tulee kehittää Salpauksen kaikkien keskeisten toimintojen ja prosessien osalta kahden näkökulman kautta: säännölliset toistuvat tarkastukset, prosessien osana syntyvät tarkastukset ja niiden dokumentointi.

Riskejä arvioidaan tilintarkastuksessa annettujen suositusten mukaisesti Salpauksen toimintamallin rakennetta mukaillen, painopisteen ollessa oppimis- ja koulutuspalveluissa sekä talouden kestävyys hallinnassa. Riskienarvioinnin huomioimisesta osana strategiaprosessia vastaa toimitusjohtaja ja rehtori yhdessä muun toimenpanevan johdon kanssa. Arvioinnin havainnot kytketään osaksi tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaan sisältyvää hallituksen riskienarvioinnin selontekoa.

Yhtymähallitus

5. Yksityiskohtaiset ohjeet

5.1. Esitystarkkuus ja muoto

Talousarvioehdotukset annetaan meno/tulolajeittain pyöristettynä lähimpään 100 euroon. Salpauksen yhteisten kulujen osuudet vyörytetään laskennallisin perustein oppimis- ja koulutuspalveluiden kustannuksiin. Vuoden 2026 talousarvion rinnalla esitetään vuoden 2024 tilinpäätös ja vuoden 2025 talousarvioluvut.

5.2. Henkilöstösuunnittelu ja -kulut

5.2.1. Vastuullinen henkilöstöresurssien johtaminen

Henkilöstökulujen hallinnan osalta tavoitellaan rahoituksen tasoon nähden kestävän henkilöstöresurssin hallittua tasapainotusta. Henkilöstökulujen suunnittelussa huomioidaan ammatillisen koulutuksen laskevan rahoituksen vaikutus henkilöstöön. Henkilöstökulujen ennustettavuuteen luotuja suunnittelu- ja raportointityökaluja tulee hyödyntää tehokkaasti.

Opetushenkilöstön osaamista Salpauksen sisällä eri työyksiköiden tarpeisiin on pyrittävä kaikin tarkoituksen mukaisin keinoin edistämään. Tätä tavoitetta varten resurssisuunnittelutyötä keskitetään edelleen. Vastuualuejohdon lisäksi vastuuyksiköiden esihenkilöt ovat velvollisia hakemaan ratkaisuja henkilönsä osalta tukeakseen muiden työyksiköiden osaamistarpeita.

Opettajien työ suunnitellaan toiminnansuunnitteluun perustuen suunnitteluvuodelle siten, että opettajan normaalityöaika riittää ja jakautuu tasaisesti. Suunnittelussa on otettava huomioon, että työtä on suunniteltava ja toteutettava siten, että tarvittaviin toiminnallisiin tarpeisiin ja työsuunnitelmiin tehtäviin muutoksiin kyetään reagoimaan riittävän nopeasti ja palveluhenkisesti toimintavuoden aikana. Opettajien työajan tarkoituksenmukaisella jakautumisella suunnitteluvuoden ajalle parannetaan henkilöstökulujen ennustettavuutta sekä tasataan työn kuormittavuutta. Toimintaa on suunniteltava suoritus- ja vaikuttavuusvolyyymien mukaiselle tasolle.

Vastuullinen henkilöstöresurssien johtaminen on osa strategisesta henkilöstösuunnittelua, jossa tarkastellaan laaja-alaisesti jokaisen rekrytoinnin mahdollisuus suhteessa kestävään talouteen. Salpauksen henkilöstöllä jo olevan osaamisen tunnistaminen, vahvistaminen ja hyödyntäminen nykyistä laajemmin korostuvat entisestään. Kaikkien vastuualuejohtajien tulee seurata toiminnan volyyymeissa tapahtuvia muutoksia ja tarvittaessa sopeuttaa henkilöstöresurssit toiminnan laajuuden mukaiseksi. Tunnistettaessa toiminnan muutoksista johtuvia tarpeita vahvistaa henkilöstöresursseja, on samanaikaisesti etsittävä keino vapauttaa tarvittava resurssi toisaalta.

5.2.2. Määrällinen henkilöstösuunnittelu ja henkilöstökulujen suunnittelu

Henkilöstökulut on sopeutettava tulo- ja menojen kestävälle tasolle. Tämän varmistamiseksi sitoudutaan henkilöstösuunnitelmaan. Henkilöstön luontainen vaihtuvuus hyödynnetään tavoitteellisesti laskevien henkilöstöresurssien varmistamiseksi. Jokainen henkilöstösuunnitelman ulkopuolinen muutostarve arvioidaan kriittisesti erikseen.

Henkilöstökulujen suunnittelu tehdään henkilöstökulujen suunnittelujärjestelmään (Henku) henkilö/koulutusala- ja yksikökoisena palkkavarauksena kvartaaleittain henkilöstösuunnitelmaan pohjautuen. Henkilöstökulut budjetoidaan henkilö- ja yksikkötasolla.

Raamin mukaisen henkilöstökulu- ja henkilötyövuosisuunnittelun sekä opetushenkilöstön rakennetta koskevan suunnittelun toteuttavat vastuualueen johtajat ja esihenkilöt, talouspalvelujen asiantuntijoiden ja henkilöstöpalvelujen asiantuntijoiden tukemana.

Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2026-2028 ja talousarvioon 2026 laaditaan lain mukainen henkilöstösuunnitelma (Henkilöstöpalvelut laatii) ja koulutussuunnitelmat (= osaamisen varmistamisen suunnitelmat).

5.2.3. Henkilöstökulujen budjetointi

Henkilöstökulujen budjetointisovellusta (Henku) käytetään talousarvion 2026 laadinnassa.

Talousarvion henkilöstökulubudjetoinnissa palkkojen korotuksiin varataan tilinpäätöksen 2025 palkkatasoon virkaehtosopimusten mukaisiin työkokemuksellisten muutoksiin sekä yleiskorotuksiin 3,5 %.

Palkkasuunnitelman tiedot tallennetaan Raindance taloussuunnitteluohjelmistoon.

5.2.4. Henkilösivukulut

Henkilösivukulut arvioidaan talousarviossa 2026 tasolla 19,808 %.

Sairausvakuutusmaksu	1,87 %
Työttömyysvakuutus (TVR)	0,76 %
Eläkevakuutus (palkkaperusteinen) KuEL	16,91 %
Tapaturmavakuutus *	0,229 %
Ryhmähenkivakuutus *	0,043 %
Yhteensä	19,808 %

budjetoidaan vastuuyksikön tasolla pääkäyttäjän toimesta, toteutuma todellisen laskutuksen perusteella.

Edellä mainittuihin lukuihin saattaa tulla muutoksia valtakunnallisten päätösten johdosta.

5.3. Toimitilahallinta ja investointien käsittely

Toimitilaohjelman toteuttamista ja tarkentamista jatketaan. Samalla toimitilaohjelmaan liittyvä investointisuunnitelma päivitetään. Investoinnit pyritään pitämään keskimäärin lähellä suunnitelman mukaisten poistojen tasoa. Toki vuosittaisia vaihteluita on. Salpaus on vähentänyt käytössään olevia tiloja merkittävästi.

5.3.1. Sisäiset vuokrat

Sisäiset vuokrat perustuvat Kampus-perusteiseen salkutukseen, joita on kolme kappaletta; Lahti, Heinola ja Asikkala/Jokimaa. Vuokrien määräytyminen on kuvattu kohdassa tämän ohjeen kohdassa 3.2. Suunnittelun taloudelliset lähtökohdat.

Koulutuskeskus Salpauksen ja kuntayhtymän taloutta tarkasteltaessa tuloslaskelmassa näkyvät toimitilakustannukset henkilöstökuluina, aineina ja tarvikkeina sekä palveluiden ostoina sekä ulkoisina vuokratukuluina, jos toimitaan kuntayhtymän omistamien tilojen ulkopuolella.

Kiinteistöjen mahdolliset myyntitulot arvioidaan talousarviossa varovaisuuden periaatteella siten, että tulevien investointien rahoitus ei perustu odotettuihin myyntituloihin vaan vasta toteutuneiden myyntien parantamaan rahoitusasemaan.

5.3.2. Investointimenona käsiteltävät hankkeet

Kiinteistöpalvelut valmistelevat investointiosaan varattavat uudisrakentamis- ja peruskorjaushankkeiden määrärahat. Talousarvio perustuu päivitettävänä olevan toimitilastrategian tietoihin sekä kiinteistöjen teknisen kunnon vaatimiin hankkeisiin. Toimialojen/tulosityksiköiden esitykset tulee laatia vuosittain hankeselvitysloMAKEILLE perustellen investoinnista toiminnalle saatava hyöty tai kiinteistön arvon säilymiselle tarvittavat toimenpiteet.

Kiinteistöinvestoinnit esitetään hankekohtaisesti.

5.3.3. Kiinteistöjen ylläpitoluonteiset vuosikorjaukset

Ylläpitoluonteiset kiinteistöjen vuosikorjaukset käsitellään käyttötalousosassa.

5.3.4. Kiinteistöjen suunnitelman mukaiset poistot

Kiinteistöpalvelujen talousarviossa esitetään kiinteistöjen suunnitelman mukaiset poistot. Poistojen ja investointien vastaavuudesta raportoidaan osana tilinpäätöstä.

5.4. Irtaimen omaisuuden hankintaohjelma

Irtain omaisuus tarkoittaa kalustoa, esineitä ja laitteita, jotka eivät kuulu kiinteästi rakenteisiin.

5.4.1. Hankkeet, jotka maksavat yli 100.000 euroa (alv 0 %)

Esitys tehdään toimialoittain hankkeet perustellen.

5.4.2. Irtain omaisuus, joka maksaa alle 100.000 euroa (alv 0 %), mutta kuitenkin yli 10.000 euroa (alv 0 %).

Kyseessä ovat irtaimistohankkeet, jotka kirjapitojärjestelmän mukaisesti käsitellään taseessa ja joista tehdään suunnitelmapoistot. Irtaimistoinvestoinnit esitetään hankko-kohtaisesti.

5.4.3. IT-laitteet ja esitystekniikka

IT-laitteet ja esitystekniikka hankitaan leasingrahoituksella.

5.4.4. Muu kalusto

Alle 10.000 euroa (alv 0 %) maksavat kalustohankinnat (kertapoistoinen kalusto) käsitellään käyttötalousosassa. Hankinnat voivat olla ensikertaista tai uusintahankintaa. Hankinnat sisällytetään käyttötaloukuluihin.

5.5. Ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön mukainen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön mukainen tulorahoitus on käsitelty kohdassa 3.2. Suunnittelun taloudelliset lähtökohdat.

5.6. Maksut ja korvaukset

Vastuuyksiköiden toiminnasta vastaavien henkilöiden on tutkittava talousarvion laatimisen yhteydessä tulojensa perusteet sekä otettava huomioon mahdolliset keskitetyt päätetyt hinnoitteluperusteet.

6. Vuosien 2026–2028 taloussuunnitelman laadintaohjeet

6.1. Yleistä

Toiminta- ja taloussuunnitelma laaditaan rinnan talousarvion kanssa. Talousarvio ja -suunnitelma esitetään samassa asiakirjassa. Taloussuunnitelma laaditaan käyttö-talouden ja investointien osalta koskemaan vuosia 2026–2028.

6.2. Laadintaperiaatteet

Laadittava suunnitelma on pelkistetyksi muutosten suunnittelua.

6.3. Taloussuunnitelman laadinnan yksityiskohtaiset ohjeet

Esitystarkkuus:

Toimintasuunnitelma laaditaan 1.000 euron tarkkuudella ja vuoden 2026 rahan arvoon. Esitystarkkuutena on meno-/tulotaso.

Investointitietojen keruu:

Investointitiedot kerätään vuoden 2026 lisäksi kahdelta seuraavalta taloussuunnitelma vuosilta. Esitystarkkuutena on toimialatasoinen investointitaso.

Henkilöstösuunnitelma:

Henkilöstösuunnitelmassa esitetään henkilöstön määrän (htv) arvioidut muutokset suunnitelmakaudella.

Talousarvion ja toimintasuunnitelman laadinnasta myöhemmin mahdollisesti annettavat tarkennukset ja lisäohjeet tulee ottaa huomioon.